

EESTI FINANTSTURU ÜLEVAADE 2019

Finantsinspeksioon

Sakala 4
15030 Tallinn
+ 372 668 0500
372 668 0501
info@fi.ee
www.fi.ee

Ülevaade põhineb Finantsinspeksiooni järelevalve alla kuuluvate turuosaliste esitatud andmetel.

SISUKORD

PANGAD	4
INVESTEERIMISÜHINGUD	6
FONDIVALITSEJAD	8
INVESTEERIMIS- JA PENSIONIFONDID	10
ELUKINDLUSTUS	12
KAHJUKINDLUSTUS	14
MAKSEASUTUSED	16
KREDIIDIANDJAD JA -VAHENDAJAD	18
KINDLUSTUSMAAKLERID	20
VÄÄRTPABERITURG	22

PEAMISED ARENGUSUUNAD

Aasta lõpu seisuga tegutses Eestis 15 panka, millest kuus on välismaiste pankade filiaalid. Rahapesu tõkestamise määruste rikkumise tõttu 2019. aasta veebruaris tehtud ettekirjutuse alusel lõpetas Danske Banki Eesti filiaal teisel poolaastal Eestis tegevuse. Esimesel poolaastal väljastati panganduslitsents Holm Bank ASile.

Aasta alguses toimunud Luminor Bank ASi ühinemise tulemusena lisandusid Eesti pangandussektori arvestusse ka Luminori Läti ja Leedu filiaalid, mille tulemusena kasvas sektori laenumaht aasta lõpuks 27,7 miljardi euroni (2018. aasta lõpus 19,4 miljardit eurot). Luminori filiaale arvestamata küündis laenumaht 20,2 miljardi euroni. Allpool toodud muutused on võrreldavuse huvides kajastatud Luminori filiaale arvestamata, kui just ei ole teisiti välja toodud.

Eestis tegutsevate pankade laenumaht jätkas 2019. aastal keskmiselt suhteliselt kiiret kasvu – sektori võrreldavaks laenukasvuks kujunes aasta baasil 7,3%, mis on suurem kui 5,7% kasv 2018. aastal. Pankade laenumahtude kasvu saab põhjendada suure majandusaktiivsusega, mida omakorda toetasid väike tööpuudus, madalad baasintressimäärad ja kõrgemad sissetulekud. Mittefinantssektori ettevõtete laenukasv aasta arvestuses oli 6,2% ja kodumajapidamiste laenukasv 7,8%.

Võrreldav pikaajaliste ehk üle 90 päeva viivises olevate laenude osakaal langes laenuportfellis 0,4%ni (2018. aasta lõpus 0,5%). Krediidikvaliteedi paranemine tulenes viivislaenude mahu aeglasemast kasvust laenuportfelli kasvuga võrreldes. Arvestades ka Luminori Läti ja Leedu filiaalidega, oli pikka aega viivises olnud laene Eesti pangandussektoris aasta lõpus aga 0,75%.

Laenumahuga võrreldes kiirem ehk 12% suurune hoiuste aastakasv alandas ka laenude ja hoiuste suhtarvu eelnenud aasta 109%lt 101%le. Seejuures moodustasid valdava osa hoiustest jätkuvalt nõudmiseni hoiused.

Mitteresidentidest klientide hoiuste osakaal kasvas aastaga 7,9%lt 10,0%le. Kasvu taga on eelkõige Euroopa Liidu majapidamistelt hoiusteplatvormide kaudu võetud hoiused. Madala maksumääraga piirkonna klientide hoiuste osakaal langes edasi, kukkudes alla 0,5% hoiuste mahust.

Eesti pangandussektori (sh Luminori filiaalid) 2019. aasta omakapitali tootlikkuseks kujunes 9,0%, mis ületab märkimisväärselt Euroopa Liidu samasugust näitajat (6,6% 2019. aasta kolmanda kvartali lõpu seisuga).

HINNANG RISKIDELE

Eesti pangad on Euroopa Liidu pankadest kasumlikumad, likviidsus ja kapitaliseeritus püsisid kõrgel tasemel. Ligi veerand pankade varadest on likviidsed ja likviidsusnormatiivi ületatakse piisava varuga. Kapitaliseerituse näitajad on Euroopa tugevaimad.

Pankade äritegevust, sealhulgas laenukasvu toetas 2019. aastal soodne majanduskeskkond. Viimase halvenemisel või isegi võimaliku majanduslanguse korral võib realiseeruda krediidirisk. Teisisõnu halveneb ebasoodsate majandusarengute korral laenukvaliteet, mis omakorda mõjutab negatiivselt pankade finantsnäitajaid ja kapitalibaasi.

Laenuportfelli kvaliteeti parandas 2019. aastal mittetöötavate laenude müük. Mittetöötavate laenude müügingimused võivad halveneda või nende müük võib majanduskeskkonna halvenemisel osutuda võimatuks. Sellest tulevalt on kirjeldatud ärimudeliga pankadel vajalik teha asjakohaseid talitluspidevuse plaane.

Pangandussektor sõltub finantstehnoloogilistest lahendustest. Pangad peavad suunama piisavalt ressursi digitaal-lahenduste töökindluse (ka küberturvalisuse) tagamisse, süsteemide ajakohastamisse ja uuenduslike tehnoloogiate rakendamisse.

Eesti pangad on emapankade kaudu seotud Rootsi majanduses toimuvaga ning emapankade võimalik keerulisem ärikeskkond on riskiks ka Eesti pangandusele. Eesti pangad peavad arvestama ka maineriski realiseerumisega ja sellega seotud võimalike likviidsus- ja finantseerimisraskustega.

Seoses Luminor Bank ASi ühinemise ning Läti ja Leedu filiaalide moodustamisega on Eesti pangandussektori jaoks olulised ka Läti ja Leedu majanduskeskkonda puudutavad riskid.

Turuosaliste arv

↓ 15

2018: 16

Varade maht

↑ 37,4 mld €

2018: 26,1 mld €

Laenujäägi kasv*

↑ 7,3%

2018: 5,7%

Hoiuste mahu kasv*

↑ 12,3%

2018: 4%

Omakapitali tootlikkus

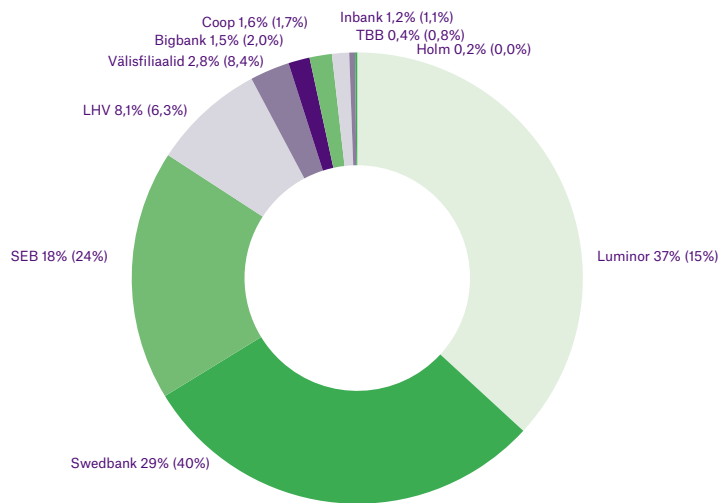
↓ 9%

2018: 11%

Kapitaliseeritus (CET1 suhtarv)

↓ 25,8%

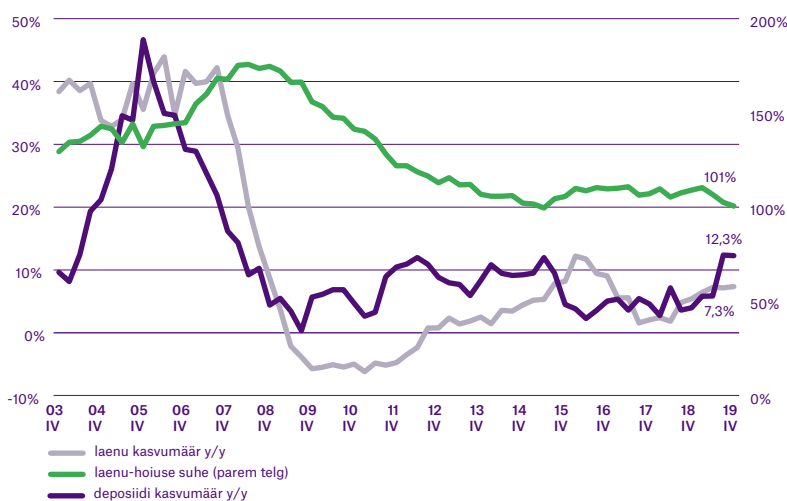
2018: 30,3%

PANKADE TURUOSAD VARADE MAHU JÄRGI 2019. AASTA LÕPUS* (2018. AASTA LÕPUS)

* Võrreldes 2018. aastaga põhjustas olulise muutuse turuosades Luminori Läti ja Leedu filiaalide lisandumine Eesti pangandussektori arvestusse.

* Luminori filiaale arvestamata.

EESTI PANGANDUSSEKTORI LAENU- JA HOIUSEMAHU MUUTUS

INVESTEERIMISÜHINGUD

PEAMISED ARENGUSUUNAD

Finantsinspektsiooni järelevalve alla kuulub viis investeerimisühingut. Investeerimisühingute arv ei ole aastaga muutunud vaatamata sellele, et paljud äriühingud tunnevad huvi Eestis investeerimisühingu tegevusloa saamise vastu.

Investeerimisühingute bilansimaht moodustas 72 miljonit eurot. Bilansimaht suurenes aastaga 20% võrra.

Investeerimisühingute varadest 54% oli investeeritud likviidsetesse varadesse nagu hoiused krediidi- ja finantseerimisasutustes ning väikese riskiga likviidset võlakirjad.

Investeerimisühingud väljastavad klientidele laene, mis moodustasid 32% varadest. Suurem osa klientidele antud laenudest olid tagatud väärtpaberitega.

Investeerimisühingute avatud tururiskipositsioonid ulatusid 114 miljoni euroni ja moodustasid 205% omavahenditest. Enamiku tururiskidest moodustasid avatud valuutapositsioonid.

Investeerimisühingud valitsesid või hoidsid oma kontodel 331 miljoni euro ulatuses klientidele kuuluvat vara. Aastaga on klientide varade väärtus kahanenud 51% võrra, suurem osa langusest toimus aasta viimases kvartalis.

Investeerimisühingute klientide varad olid investeeritud aasta lõpu seisuga 54% ulatuses aktsiatesse ja 36% ulatuses võlakirjadesse. Klientide varadest 7% moodustasid investeerimata rahalised vahendid. Klientidele kuuluvatest aktsiatest ja võlakirjadest suurima osa moodustasid Venemaa emitendid (37%), millele järgnesid USA (24%) ja Ühendkuningriigi (6%) väärtpaberid.

Investeerimisühingud teenisid aastaga 44 miljonit eurot brutotulu ehk sama palju kui eelnenud aastal. 79% brutotuludest teeniti kauplemiselt õiglasel väärtuses hinnatud instrumentidega. Investeerimisteenuste teenustasutulud moodustasid 9% brutotuludest, millest suurima osa andis väärtpaberitehingute vahendus ja investeerimisnõustamine.

Investeerimisühingud teenisid aastaga 6 miljonit eurot puhaskasumit. Võrreldes eelmise aastaga on puhaskasum langenud 43% võrra. Kasumi vähenemine oli suuresti seotud halduskulude, sh personalikulude suurenemisega.

Sektori omakapitali tootlus moodustas 10,9% võrreldes 21,5%ga aasta eest.

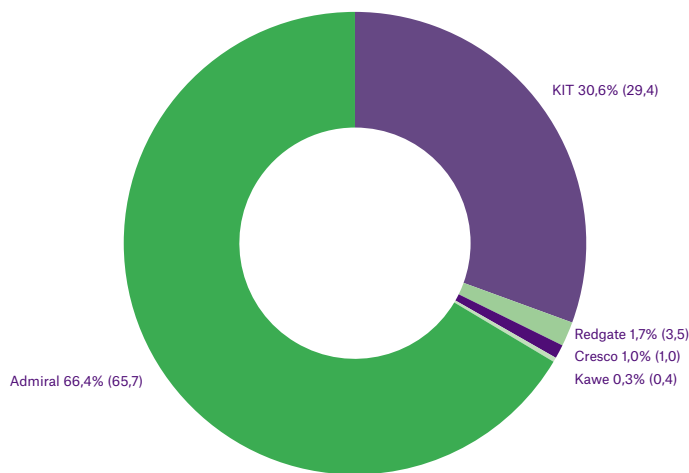
HINNANG RISKIDELE

Investeerimisühingud teenivad suure osa kasumist kauplemiselt tururiski kandvate instrumentidega. Selle käigus omandavad investeerimisühingud olulises mahus avatud tururiskipositsioone. See võimaldab teenida suurt kasumit, kuid tekitab ka riske, mis võivad turu ebasoodsate arengute korral realiseeruda lühikese aja jooksul.

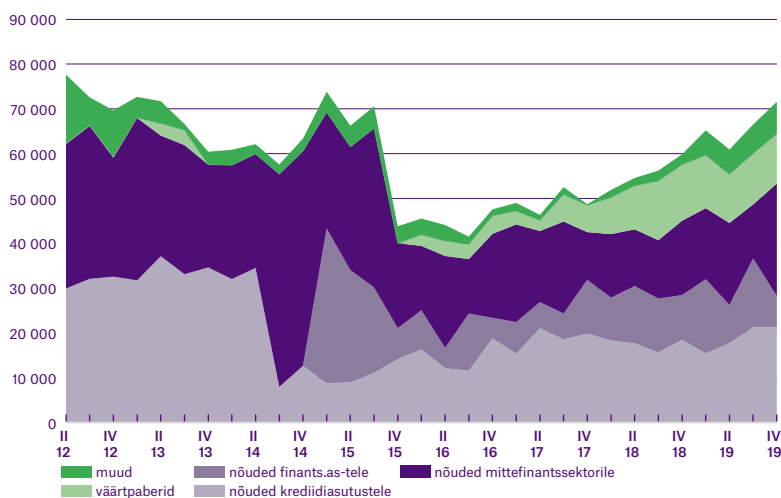
Investeerimisühingute sektori tulud ja kasumlikkus on volatiilsed, kuna sõltuvad paljuski kauplemiselt teenitavatest tuludest. Kuigi tulud ja kasumlikkus on kvartalite lõikes suure muutlikkusega, teenitakse aasta keskmisena siiski piisavat kasumit.

Investeerimisühingute mitteresidendist klientide varad aastaga vähenesid. Peamiselt mitteresidentide teenindamine ja mitteresidentide vara hoidmine suurendab rahapesuriski.

Investeerimisühingutele kohalduvate eeskirjade suur maht ja keerukus on väljakutseks õhukese organisatsiooniga Eesti turuosalistele.

INVESTEERIMISÜHINGUTE TURUOSAD VARADE MAHU
JÄRGI 31.12.2019 (31.12.2018)

INVESTEERIMISÜHINGUTE VARADE STRUKTUUR

Turuosaliste arv

5

2018: 5

Klientide varade maht

↓ 331 mln €

2018: 674 mld €

Varade maht

↑ 72 mln €

2018: 60 mld €

Brutotulud

44 mln €

2018: 44 mld €

Püsikulude suhe netotuludesse

↑ 76%

2018: 62%

Omakapitali tootlikkus

↓ 10,9%

2018: 21,5%

Kapitaliseeritus (CET1 suhtarv)

↓ 26%

2018: 33,3%

FONDIVALITSEJAD

PEAMISED ARENGUSUUNAD

Aasta lõpu seisuga tegutses fondivalitsejate turul 15 turuosalist, kellest neli olid väikefondivalitseja tegevusloaga ning ülejäänud täistegevusloaga fondivalitsejad. Pensionifondivalitseja tegevusloaga tegutseb turul viis fondivalitsejat.

Fondivalitsejate sektori hallatavad varad jõudsid 2019. aasta lõpuks 7,48 miljardi euroni, kasvades aastaga 20,8%. Tegu on kasvu poolest tugevaima aastaga.

Fondivalitsejate koondbilansi maht vähenes aasta lõpuks 134 miljoni euroni, langedes 4% võrra.

Fondivalitsejate aastakasum, milleks oli 17,9 miljonit eurot, oli 5,7% suurem kui eelmisel aastal teenitud kasum (16,9 miljonit eurot).

Aasta lõpetas kahjumiga üks täistegevusloaga fondivalitseja võrreldes kahe fondivalitsejaga 2018. aastal. Ülejäänud täistegevusloaga fondivalitsejad tegutsevad kasumlikult.

Sektori kapitaliseeritus on langenud eelmise aastaga võrreldes 84 protsendipunkti, lõpetades aasta 421% kaetusega, mis on endiselt piisavalt suur puhver, tegutsemaks konservatiivselt.

Omakapitali tootlikkus on eelmise aastaga võrreldes mõnevõrra kõrgem, 14,2%. Pensionifondi fondivalitsejate omakapitali tootlikkus oli 12,3%, teistel fondivalitsejatel oli vastav näitaja 29%.

Väiksemate tasudega pensionifondid, mis tegelevad passiivse investeerimisstiiliga, jälgides vastavaid indekseid, on kasvatanud oma turuosa teiste pensionifondide seas 1,8%lt 3,3%le.

2. septembril 2019 rakendunud baasvalitsemistasule sätestatud madalama hinnalae mõju avaldus 2019. aasta kolmandast kvartalist, kus oli näha märgatavad langust nii valitsemistasudes kui ka mingil määral sellest johtuvalt ka kasumis.

HINNANG RISKIDELE

Kuivõrd ligi 80% Eesti fondivalitsejate valitsetavate fondide kogumahust (sh mitteavalikud ja välisriikides registreeritud fondid) moodustavad kohustuslikud pensionifondid, võivad muudatused pensionisüsteemis mõjutada fondivalitsejate sektorit märgatavalt.

Vähendatud baasvalitsemistasu määr (1,2%), mille alusel rakendatakse esimest korda fondide kehtivat valitsemistasu määra alates 1. veebruarist 2020, avaldab samuti mõju just pensionifondide fondivalitsejate kasumlikkusele. Teisalt tuleb nentida, et valitsemistasusid on mõjutanud nii konkurents kui ka inimeste teadlikkuse kasv.

Finantsturgude olukord 2019. aasta lõpu seisuga ei soosi fondide tugevat kasvu, mis omakorda mõjutab tõenäoliselt negatiivselt fondivalitsejate kasumlikkust.

2019. aastal maksis fondivalitsejate sektor märksa rohkem dividende, tänu millele laekus riigikassasse tulumaksu 42% võrra rohkem kui 2018. aastal.

Olenemata sellest, et sektori omavahendite nõue on täidetud rohkem kui neljakordselt, on siiski üksikud fondivalitsejad teravama järelevalve all, kuivõrd nende kapitaliseeritus jääb keskmisest märkimisväärselt allapoole.

Turuosaliste arv

↓ 11

2018: 15

Bilansiliste varade maht

↓ 134 mld €

2018: 139,5 mld €

Hallatavade varade maht

↑ 7,48 mld €

2018: 6,19 mld €

Püsikulu suhe netoteenustasutuludesse

↓ 47%

2018: 48%

Omakapitali tootlikkus

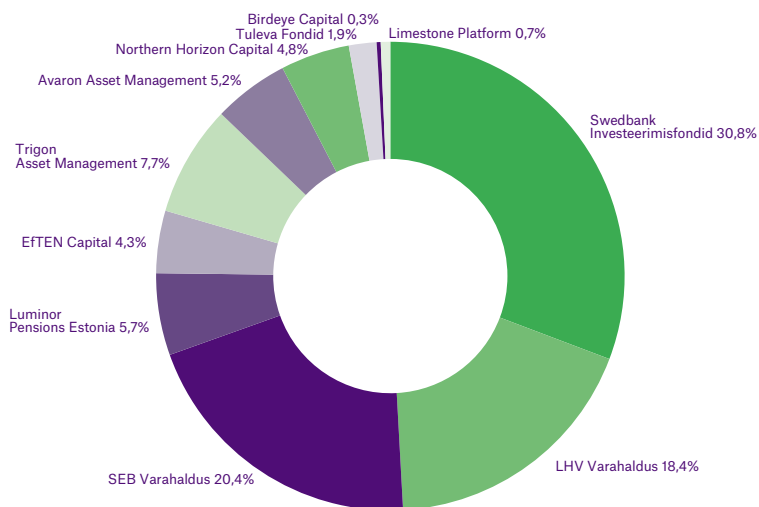
↑ 14,2%

2018: 13,6%

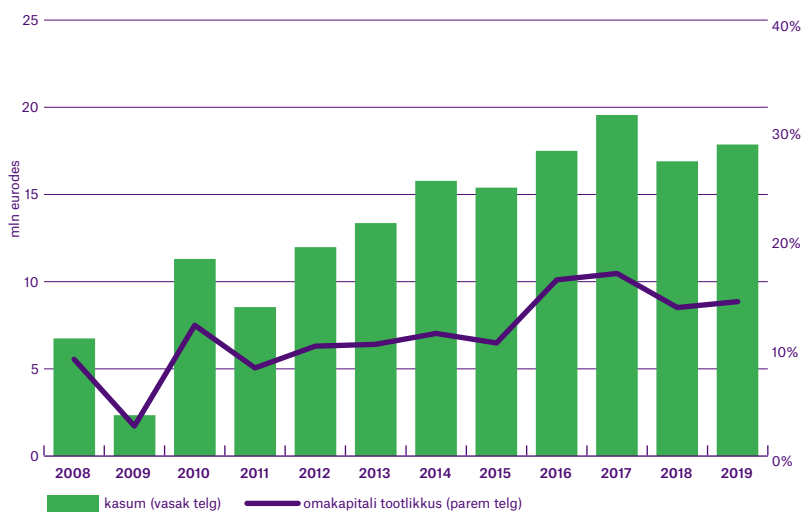
Omahavandite nõude kaetus

↓ 421%

2018: 505%

FONDIVALITSEJATE TURUJAOTUS HALLATAVATE VARADE MAHU ALUSEL 31.12.2019

FONDIVALITSEJATE KASUM JA OMAKAPITALI TOOTLIKKUS

INVESTEERIMIS- JA PENSIONIFONDID

PEAMISED ARENGUSUUNAD

2019. aastal tegutses Eestis 47 avalikku investeerimisfondi koondvarade mahuga 5,5 miljardit eurot, kasvades aastaga 944 miljoni euro võrra ehk 21%.

Aastaga lisandus fonditurule üks kohustuslik pensionifond ja kaks vabatahtlikku pensionifondi.

Nagu ka varasematel aastatel toetus fondisektori kasv kohustuslikele pensionifondidele, mille varade maht kasvas aastaga 816 miljoni euro võrra ning ulatus detsembri lõpus 4,8 miljardi euroni.

Vabatahtlike pensionifondide varade maht kasvas aastaga 27%: 157 miljonilt eurolt 200 miljoni euroni.

Mõned aastad tagasi turule lisandunud väiksemate tasudega pensionifondid, mis investeerivad passiivselt teistesse indeksfondidesse, on teravdanud fondi- valitsete hinnakonkurentsi. Huvi nende pensionifondide vastu on suur. Kokku on turul juba kaheksa indeksfondi (viis kohustuslikku ja kolm vabatahtlikku). Kuigi nende koondvarade maht on veel väike (2% kohustuslike pensionifondide varade mahust ja 7% vabatahtlike pensionifondide varade mahust), kasvab nende kaudu investeerivate osakuomanike arv kiiresti. See võib muuta indekseid järgivaid fonde juba lähitulevikus arvestatavaks pensionifondide alamliigiks.

Avalike kinnisvarafondide varade maht kasvas aastaga 37%: 200 miljonilt eurolt 275 miljonile eurole, ületades aktsiafondide varasid.

Aktsiafondide varade maht kasvas 2019. aastal 5%: 209 miljonilt eurolt 220 miljonile eurole.

Fondiliikide struktuuris domineerivad endiselt kohustuslikud pensionifondid, mille osakaal kogu fonditurul on tõusnud 87%ni. Sellele järgnevad avalikud kinnisvarafondid 5% suuruse osakaaluga ja aktsiafondid 4% suuruse osakaaluga. Vabatahtlike pensionifondide osakaal on ka 4% avalike fondide varade mahust.

Eesti avalik fonditeenuste turu jaotus jäi 2019. aastal suhteliselt stabiilseks – turuosade kõikumised jäid 1-2% piiridesse. Suurim ehk 40% turuosaga kuulus Swedbank Investeerimisfondid ASile. Talle järgnes AS LHV Varahaldus 25% turuosaga ning AS SEB Varahaldus 17% turuosaga avalike fondide varade mahust.

Finantsinspeksioon kooskõlastas 2019. aastal kolme uue pensionifondi tingimused ja 26 lepingulise investeerimisfondi tingimuste muudatused.

HINNANG RISKIDELE

2019. aastal jõustunud investeerimisfondide seaduse muudatustega leevendati mitut pensionifondidele kehtivat investeerimis- ja riskide hajutamise nõuet. Koosmõjus madalate intressimäärade keskkonnaga suunab see fondivalitsete alternatiivsete investeerimiste poole, mille tegemiseks investeeritakse näiteks mittenoteeritud võlakirjadesse, fondidesse ja kinnisvara- projektidesse. Riskantsematesse instrumentidesse investeerimine mõjutab pensionifondide portfelli- de kompositsiooni ning suurendab likviidsus- ja krediidi- riski.

Olulisim sündmus Eesti fondisektoris on kogumis- pensioni reform, mille käigus saab võimalikuks pensionifondidest lahkumine enne pensioniiga. Suure väljumise puhul võib märkimisväärselt väheneda pensionifondide maht ja investorite arv ning investorite väljumine tekitab erinevaid riske, eelkõige likviidsuse ja NAVi (puhasväärtuse) riskid. Võimalikud likviidsusprobleemid võivad sundida fondi- valitsete lõpetama või vähendama investeringuid mittelikviidsetesse investeringutesse, mille seas on ka Eestiga seotud projekte. NAVi risk tekib varade kiirmüügi korral ning võib märkimisväärselt mõjutada pensionifondide varade väärtust.

Avalike investeerimisfondide arv

↑ 47

2018: 44

sh pensionifondid

↑ 35

2018: 32

muud avalikud fondid

12

2018: 12

Avalike investeerimisfondide varade maht

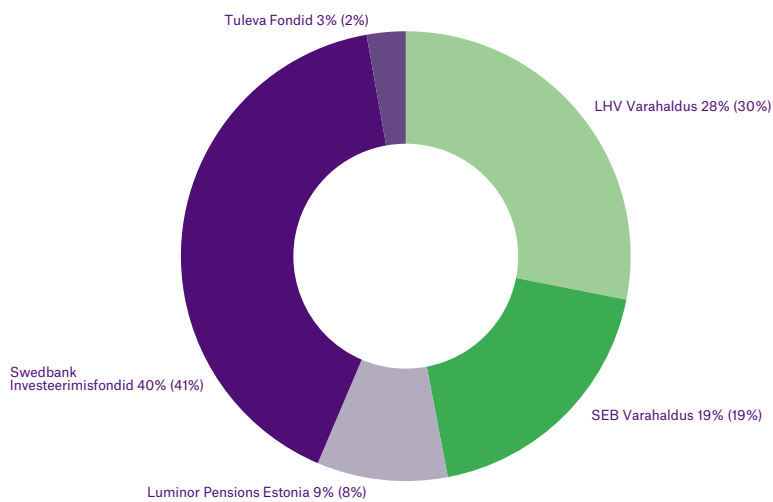
↑ 5,5 mld €

2018: 4,5 mld €

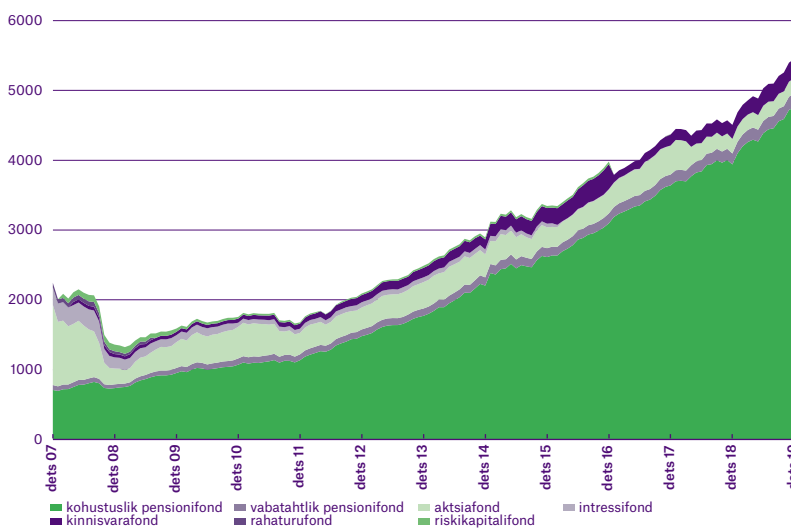
sh pensionifondide varade maht

↑ 5 mld €

2018: 4,1 mld €

KOHUSTUSLIKE PENSIONIFONDIDE VALITSEJATE TURUOSAD 2019. AASTA LÕPUS (2018. AASTA LÕPUS)

FONDIDE TURUVÄÄRTUS FONDITÜÜPIDE KAUPA (MLN EURODES)

ELUKINDLUSTUS

PEAMISED ARENGUSUUNAD

Eesti elukindlustusturul tegutseb tegevusloa alusel kaks elukindlustusseltsi ja kolm välisriigi filiaali. 2019. aastal ühines üks elukindlustusandja samasse gruppi kuuluva Läti elukindlustusandjaga ning tegevust Eestis jätkati filiaalina.

Eesti elukindlustusseltside varade maht vähenes aastaga 1% võrra, tingituna ühe elukindlustusandja filiaaliks muutumisest. Samal põhjusel vähenes ka tehniliste eraldiste maht. Et piiriülene ühinemine ja kindlustusportfelli üleandmine toimus 2019. aasta neljandas kvartalis, kajastuvad kindlustusmaksete mahus seltsi esimese kolme kvartaliga kogutud kindlustusmaksed.

Eesti elukindlustusseltside kogutud kindlustusmaksed kasvasid 2019. aastal 6% võrra, ulatudes 254 miljoni euron. Maksete mahust üle 70% kogutakse väljaspool Eestit. Müüdavaimad kindlustustooted on endiselt investeerimisriskiga elukindlustus ja kindlustusriskiga tooted.

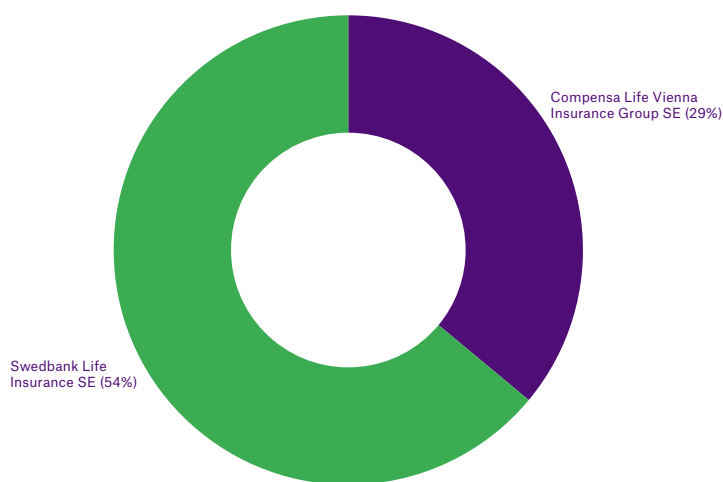
Eesti elukindlustusandjate kapitalinõue oli 2019. aasta lõpus kaetud 158% ulatuses, nõuet täitsid mõlemad seltsid.

Eesti elukindlustusturu maht 2019. aastal oli 95,9 miljonit eurot, välisriigi filiaalide kogutud kindlustusmaksete osa sellest oli 23,3 miljonit eurot.

Teise samba pensionilepingut oli 2019. aastal võimalik sõlmida kolmes seltsis, ühes kohalikus ja kahes välisriigi filiaalis. 31. detsembri 2019. aasta seisuga oli jõusolev teise samba pensionileping 7938 kindlustatul, aastane kasv 10%. Pensionisüsteemis plaanitud muudatusi arvestades toimus peamine kasv aasta esimesel poolel, kui poolaastaga kasvas kindlustatute arv 8% võrra. Aasta jooksul tehti kindlustusvõtjatele pensionimaksed 5,4 miljoni euro ulatuses, mida on 0,9 miljoni võrra rohkem kui 2018. aastal. Pensionilepingute tehniliste eraldiste suurus oli aasta lõpus 97,3 miljonit eurot, kasvades aastaga 12%.

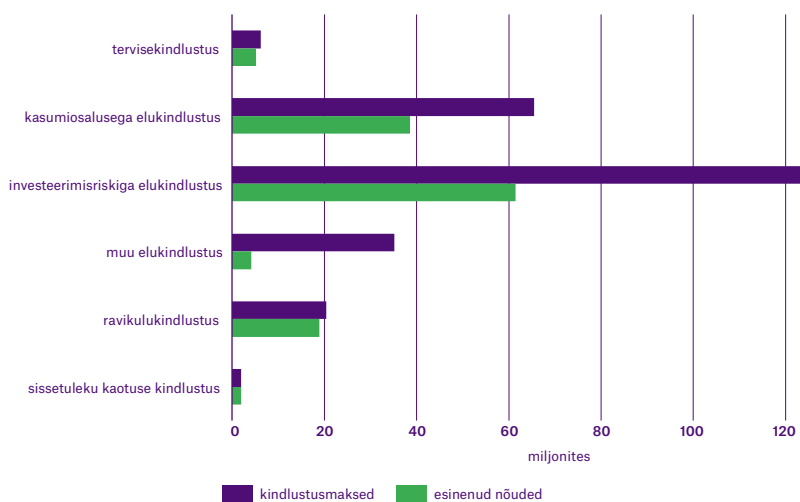
HINNANG RISKIDELE

Madalate intressimäärade keskkond on endiselt keeruline pikaajaliste kohustustega kindlustusandjatele, kellele reinvesteerimine on tõeliseks väljakutseks. Sobiva tootluse ja riskiastmega investeringute leidmine on järjest keerulisem. Euroopa elukindlustusandjad ostavad järjest rohkem negatiivset tootlust pakkuvaid riigivõlakirju.

EESTI ELUKINDLUSANDJATE TURUJAOTUS VARADE MAHU JÄRGI 2019. AASTA LÕPUS (31.12.2018*)

* 2018. aasta lõpus oli üks turuosaline rohkem.

EESTI ELUKINDLUSTUSANDJATE POOLT 2019. AASTA JOOKSUL KOGUTUD KINDLUSTUSMAKSED JA ESINENUD NÕUDED

Turuosaliste arv

5

2018: 5

Varade maht

↑ 1063,5 mln €

2018: 1057,3 mln €

Tehniliste eraldiste maht

↑ 764,3 mln €

2018: 748,7 mln €

Kindlustusmaksete maht*

↓ 240,2 mln €

2018: 254,4 mld €

Solventsuskapitalinõude täitmine

↓ 155%

2018: 158%

* 2019. aasta kindlustusmaksetes sisalduvad 2019. aasta neljandas kvartalis filiaalistunud ASi SEB Elu- ja Pensionikindlustus üheksa kuu maksed. Muud näitajad on toodud kahe Eestis registreeritud kindlustusandja kohta, s.o arvestamata välisriigi kindlustusseltside filiaale.

KAHJUKINDLUSTUS

PEAMISED ARENGUSUUNAD

Eestis tegutseb tegevusloa alusel seitse kahjukindlustusandjat ja kuus välisriigi kindlustusandja filiaali.

Kahjukindlustusandjate kindlustusmaksete maht kasvas 2019. aastal 4,5% (2018. aastal 16%). Eesti kahjukindlustusturu maht oli 2019. aastal 398 miljonit eurot, kasvades 3,5%. Need kasvud ei pruugi näidata mahtude tegelikku suurenemist, sest osad kahjukindlustusandjad on muutnud oma kindlustusmaksete kajastamise põhimõtteid viimasel kahel aastal.

Kahjukindlustusandjate kombineeritud netosuhe pisut vähenes, moodustades 2019. aastal 87,4% (2018. aastal 87,9%). Sarnaselt varasemate aastatega toimus vähenev kulusuhte arvelt, kahjusuhe jäi samale tasemele 58,1% juures.

Eesti kahjukindlustusandjate poolt Baltikumis kogutud kindlustusmaksete jaotus riigiti pole võrreldes 2018. aastaga muutunud: Eestist laekunud maksete osakaal oli 2019. aastal 48%, Lätist koguti 20% ja Leedust 32% kindlustusmaksetest. Neljal Eesti suurimal kahjukindlustusseltsil on filiaalid Lätis ja Leedus.

Eesti kahjukindlustusandjad teenisid 2019. aastal 74 miljonit eurot kasumit. Positiivse tegevustulemiga olid kõik olulisemad äriühingud.

Kahjukindlustussektor on hästi kapitaliseeritud. Kõikide kahjukindlustusseltside solventsuskapitalinõuded on kaetud sobivate omavahenditega.

HINNANG RISKIDELE

Kahjukindlustussektoris valitses 2019. aastal surve tariife alandada, seda eriti sõidukitega seotud kindlustusliikides. Samas jätkus kahjudega seotud kulude kasv. Nende kahe asjaolu koosmõju tulemusena ei pruugi samaväärsed kindlustustehnilised tulemused 2020. aastal enam jätkuda.

Turuosaliste arv

13

2018: 13

Varade maht

↑ 937,3 mln €

2018: 833,8 mln €

Tehniliste eraldiste maht

↑ 408,7 mln €

2018: 377 mln €

Kindlustusmaksete maht*

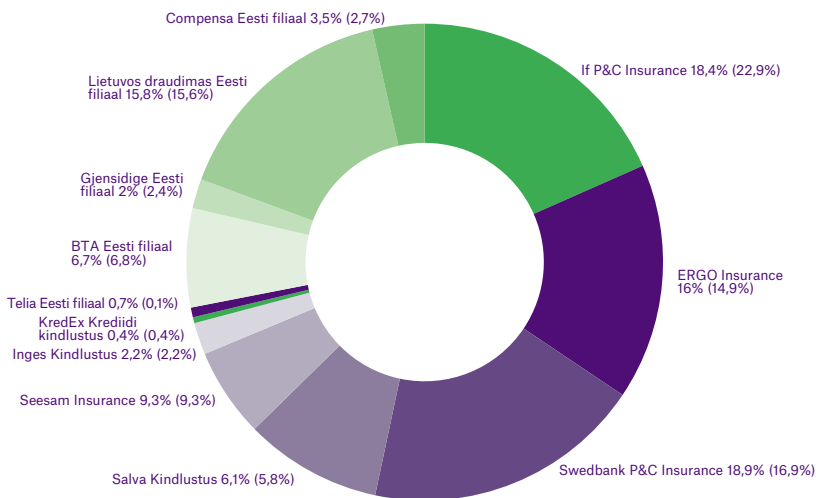
↑ 592,4 mln €

2018: 567,2 mld €

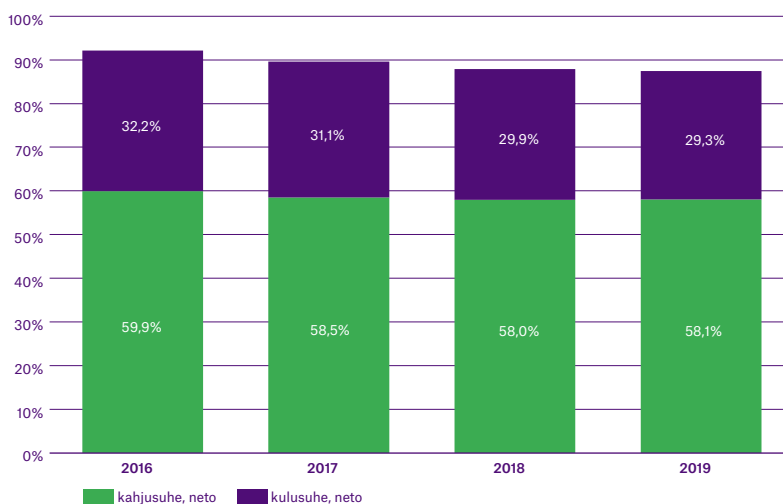
Solventsuskapitalinõude täitmine

↓ 201,2%

2018: 201,7%

EESTI KAHJUKINDLUSTUSE TURG KINDLUSTUSMAKSETE ALUSEL 2019 (2018)

KAHJUKINDLUSTUSSELTSIDE KOMBINEERITUD SUHE NETONA, SOLVENTSUS 2 ANDMETEL

MAKSEASUTUSED

PEAMISED ARENGUSUUNAD

2019. aasta lõpu seisuga oli turul kokku 12 makseasutust, millest kaks tegutsesid erandi alusel. Erandiloaga makseasutusele kehtivad leebemad nõuded: kas nende teenuste maht on piiratud või on tegemist üksnes kontoteabe teenusega. Lisaks on Eestis registreeritud üks välisriigi makseasutuse filiaal.

Täistegevusloaga makseasutuste keskmine maksetehingu summa vähenes aastaga 123 eurolt 56 eurole. Piiriüleste maksete osakaal on 31% ja kaardimaksetega algatatud tehingute osakaal 28%.

Makseasutuste sektor teenis makseteenuste pakkumisega kolmandiku oma tulust. Makseasutuste suurim tululiik on laenuandmisega seotud intressitulu.

Kõik makseasutused täitsid aasta lõpus omavahendite normatiivi.

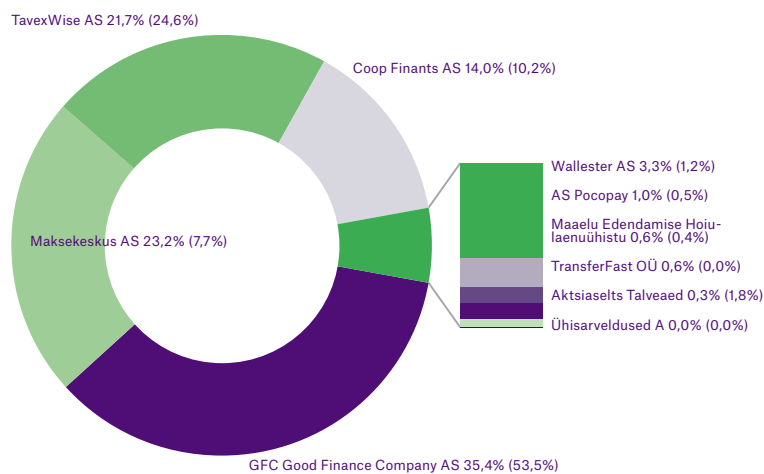
HINNANG RISKIDELE

2019. aastal tunnistas Finantsinspeksioon kolme makseasutuse tegevusloa kehtetuks neile kohalduvate seadusenõuete oluliste rikkumiste tõttu, mis vähendas sektori rahapesuriski märkimisväärselt.

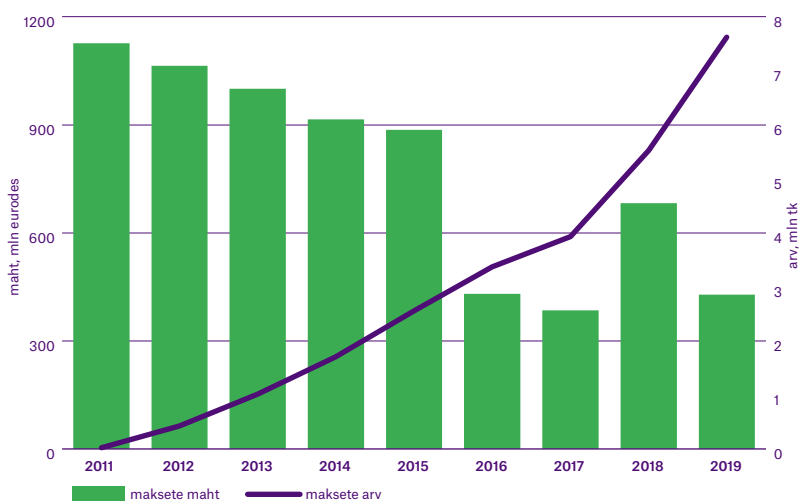
Viimaste aastate jooksul on sektori kapitaliseeritus paranenud iga aastaga.

Finantsinspeksioon jätkas probleemsemate ja riskantsemate turuosaliste jälgimist kas kohapealse kontrolli, järelepärimiste või tihedama aruandluse abil.

Hiljemalt 14. septembril 2019 pidid makseteenuse pakkujad, kes haldavad interneti teel ligipääsetavaid maksekontosid, töötama välja andmevahetusliidese, mis võimaldab kolmandatele makseteenuse pakkujatele ligipääsu. Finantsinspeksioon on saanud asjakohastelt subjektidelt kinnitusi, et nad vastavad nõuetele.

MAKSEASUTUSTE TURUOSAD MAKSETE MAHU JÄRGI 31.12.19 (31.12.2018)

MAKSEASUTUSTE MAKSETE MAHT JA ARV

Turuosaliste arv

10*

2018:10

Maksete maht

↓ 429 mln €

2018: 682 mld €

Maksete arv

↑ 7,6 mln tk

2018: 5,5 mln tk

Kasum

↑ 5,2 mln €

2018: 4,3 mln €

Omakapitali tootlikkus

↑ 24%

2018: 22,2%

Omahendite nõude kaetus

↑ 1414%

2018: 968%

* Andmed ei sisalda erandi alusel tegutsevate äriühingute statistikat.

KREDIIDIANDJAD JA -VAHENDAJAD

PEAMISED ARENGUSUUNAD

2019. aasta lõpus tegutses turul 48 krediidasutuste välist krediidiandjat ja 11 krediidasutustega seotud krediidiandjat ning üheksa kredidivahendajat.

Krediidiandjate laenuportfelli jääk kasvas 2019. aastal 12%, ulatudes aasta lõpus 1,162 miljardi euroni. Suurim osa krediidiandjate laenuportfelist kuulub krediidasutustega seotud krediidiandjatele – 946 miljonit eurot ehk 81% kogu portfelist. Krediidasutustega seotud krediidiandjate laenuportfell koosneb peamiselt sõidukiliisingust (83% krediidasutustega seotud krediidiandjate portfelist). Nende krediidiandjate hulgas on suurim turuosaga (26%) Swedbank Liisingul.

Krediidasutuste väliste krediidiandjate laenuportfellis on levinuimad tooted tagatiseta väikelaen ja vara ost järeelmaksuga, mis moodustavad 78% nende koondlaenuportfelist. Krediidasutuste väliste krediidiandjate hulgas on suurima turuosaga IPF Digital Estonia, kellele kuulub 3% koguturust.

2019. aastal väljastati uusi laene summas 878 miljonit eurot, 21% rohkem kui 2018. aastal. Ligi poole väljastatud laenudest moodustas tagatiseta väikelaen, 445 miljonit eurot, millele järgnes sõidukiliising 336 miljoni euroga.

Krediidi kulukuse määr erineb krediidasutustega seotud krediidiandjatel ja muudel krediidiandjatel märgatavalt: kui krediidasutustega seotud krediidiandjatel oli keskmine määr 2019. aasta lõpus 10%, siis krediidasutuste välistel krediidiandjatel 41%.

HINNANG RISKIDELE

Kõige olulisemaks riskiks krediidiandjate tegevuses on jätkuvalt vastutustundliku laenamise nõuete täitmine. Kuna vastutus vastutustundliku laenamise nõuete kohase täitmise eest lasub krediidiandja juhtidel, on üheks riskiks krediidiandja kui organisatsiooni struktuuriline ülesehitus. Teiseks riskikohaks vastutustundliku laenamise nõuete täitmisel on krediidiandja kohustus kontrollida tarbija esitatud teavet ja tarbija kohta kogutava teabe kättesaadavus, täielikkus ja tõeale vastavus.

Krediidasutuste väliste krediidiandjate antavate tagatiseta laenude maht kasvab kiiresti ja selliste laenude krediidi kulukuse määr on teiste krediitoodete kõrval suurem (45%, teistel 15–36%) ehk tarbija jaoks on tegemist kallima laenutootega. Vaatamata eeltoodule on krediidiandjate järelevalve allutamise maandanud riske tarbijakrediidi turul ning krediidasutuste väliste krediidiandjate ja -vahendajate laenuportfelli kvaliteet on vaikselt, kuid kindlalt muutunud viimase aasta jooksul paremaks. See tendents näitab omakorda, et krediidiandjad ja -vahendajad järgivad seadusest tulenevaid vastutustundliku laenamise nõudeid ning väljastavad krediiti neile tarbijatele, kelle kredidivõimelisuses nad veendunud on. Tuleb märkida, et efektiivse järelevalve sisse seadmine krediidiandjate ja -vahendajate üle on olnud üheks oluliseks riskide maandajaks tarbijakrediidi turul. Krediidiandjad ja -vahendajad tunnevad vahetult järelevalve kohalolu ning tõhus järelevalve omakorda võimaldab saada paremat ülevaadet tarbijakrediiditurul toimuvast, ning parandada teenuse pakkujate tegevuse kvaliteeti ja usaldusväarsust.

Turuosaliste arv

↓ 68

2018: 71

Väljastatud laenude jääk

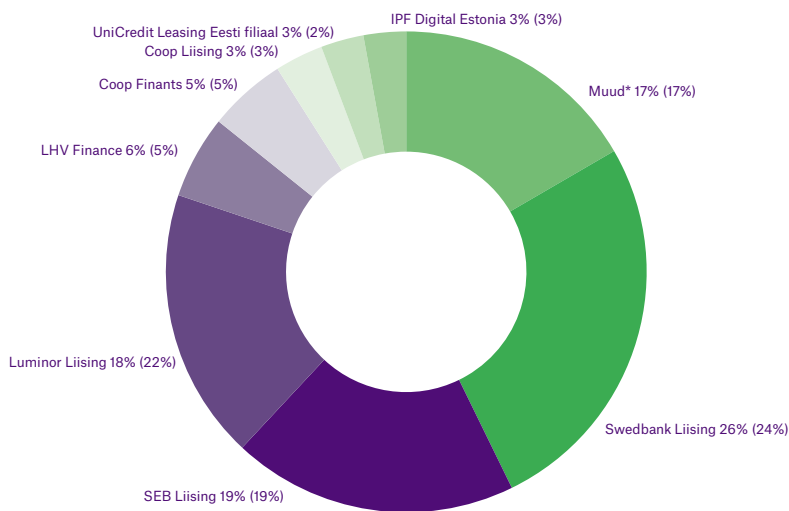
↑ 1162 mln €

2018: 1036 mln €

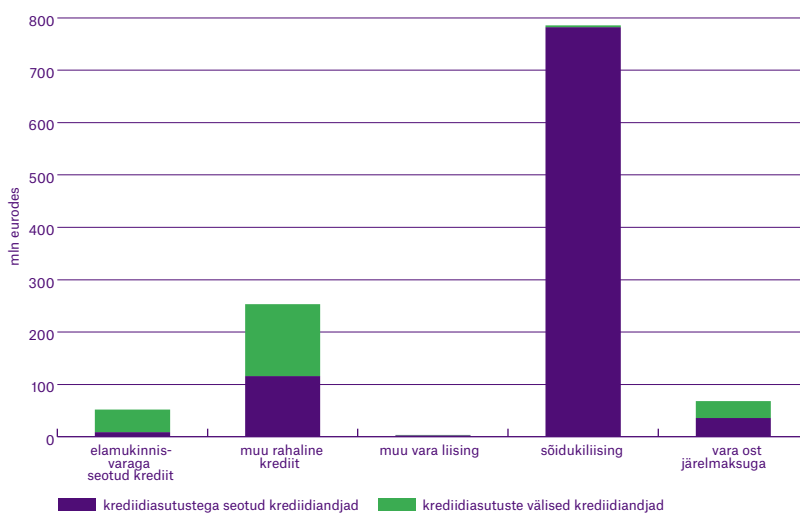
Puhas intressitulu

↓ 106,9 mln €

2018: 108,8 mln €

KÕIKIDE KREDIIDIANDJATE TURU JAOTUS LAENUPORTFELLI JÄÄGI ALUSEL SEISUGA 31.12.2019 (31.12.2018)

MAKSEASUTUSTE MAKSETE MAHT JA ARV

KINDLUSTUSMAAKLERID

PEAMISED ARENGUSUUNAD

Kindlustusvahendajate nimekirja oli 2019. aasta lõpu seisuga kantud 40 kindlustusmaaklerit ja seitse välisriigi kindlustusmaaklerite filiaali. Finantsinspeksioon kandis 2019. aastal kindlustusvahendajate nimekirja kolm kindlustusmaaklerit ning kustutas nimekirjast neli kindlustusmaaklerit. Välisriigi kindlustusmaaklerite filiaalide nimekirja lisati 2019. aastal üks filiaal ja nimekirjast kustutati üks filiaal.

Kahjukindlustuses vahendasid Eestis registreeritud kindlustusmaaklerid 2019. aastal kindlustusmakseid kogusummas ümardatult 176 miljonit eurot¹. Suurimad kindlustusliigid olid maismaasõidukite kindlustus 49 miljoni euroga, liikluskindlustus 45 miljoni euroga ja varakindlustus 35 miljoni euroga. Eesti kindlustusandjate kahjukindlustuse kindlustusmakseid koguti kindlustusmaaklerite kaudu 138 miljoni euro ulatuses ehk 35% Eesti kindlustusandjate kogutud kahjukindlustuse kindlustusmaksetest.

Elukindlustuses vahendasid Eestis registreeritud kindlustusmaaklerid 2019. aastal kindlustusmakseid 689 000 euro ulatuses. Kõige enam vahendati õnnetusjuhtumite ja haiguskindlustuse elukindlustuslepinguid, mille kindlustusmaksete maht oli kokku 424 000 eurot. Lisaks vahendati muid elukindlustuslepinguid (sh riskielukindlustus) kindlustusmahuga 262 000 eurot. Eesti kindlustusandjate elukindlustuse kindlustusmakseid vahendati kindlustusmaaklerite kaudu 243 000 euro ulatuses, mis moodustab 0,3% Eesti kindlustusandjate kogutud elukindlustuse kindlustusmaksetest.

HINNANG RISKIDELE

On esinenud olukordi, kus kindlustusmaakler on jätnud sõlmimata vahendaja kohustusliku vastutuskindlustuslepingu. Kindlustusmaaklerile ei ole seadusega kehtestatud kõrgendatud kapitalinõudeid. Klientide võimalike nõuete korral, mis esitatakse kindlustuse turustamisest tuleneva kohustuse rikkumisega tekitatud kahju hüvitamiseks, peab selliste nõuete täitmist tagama nende aegumiseni vahendaja kohustuslik vastutuskindlustusleping. Seega võivad kindlustusmaakleri klientide huvid saada kahjustatud, kui maakler jätab sõlmimata vahendaja kohustusliku vastutuskindlustuslepingu ja seadmata kindlustuskaitse klientidele, kellele kindlustusmaakler on kindlustuslepinguid vahendanud. Finantsinspeksioon jätkab ka edaspidi vahendaja kohustusliku vastutuskindlustuslepingu olemasolu kontrollimist.

¹ Lisaks kindlustusandjate lepingutele vahendati Eestis välismaiste edasikindlustusandjate lepinguid, mida ei ole siia ülevaatesse lisatud. Nende kindlustusmaksete maht oli 2019. aastal 0,4 miljonit eurot.

Turuosaliste arv

↓ 47

2018: 48

Vahendatud maksete maht

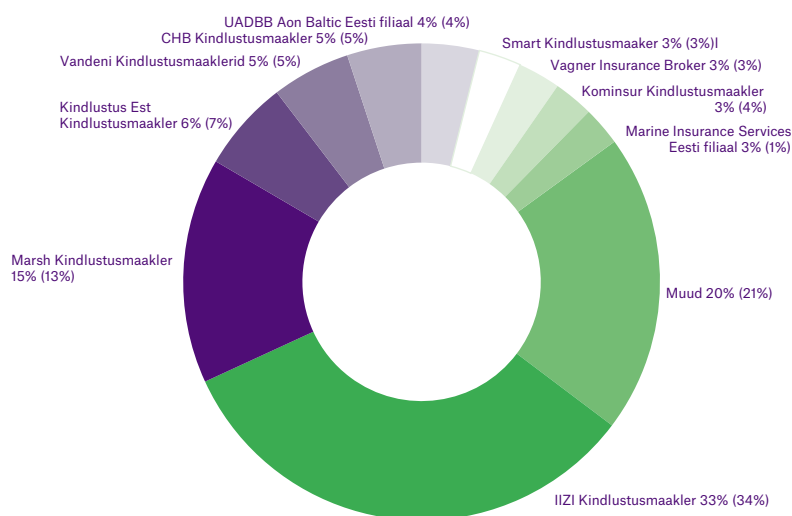
↑ 176 mln €

2018: 170 mln €

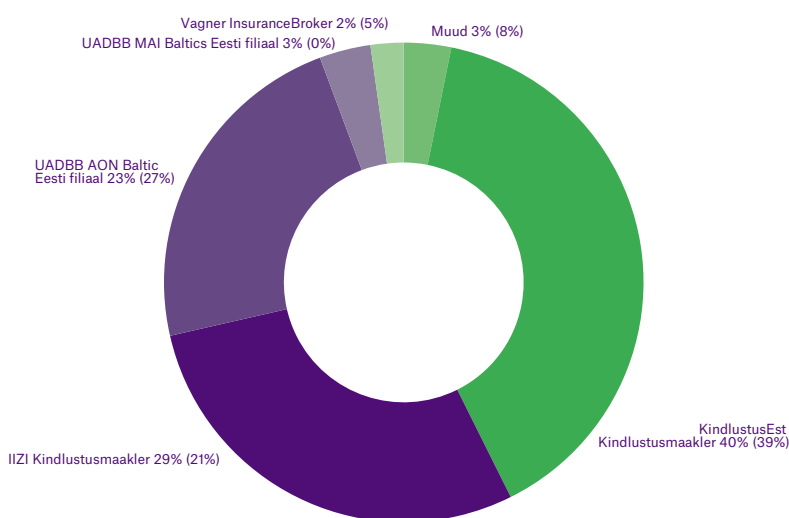
Vahendustasude suhe maksetesse

↓ 13,3%

2018: 13,4%

KINDLUSTUSMAAKLERITE TURUJAOTUS KAHJUKINDLUSTUSE MAKSETE JÄRGI 2019. AASTAL (2018. AASTAL)

KINDLUSTUSMAAKLERITE TURUJAOTUS ELUKINDLUSTUSE MAKSETE JÄRGI 2019. AASTAL (2018. AASTAL)

VÄÄRTPABERITURG

PEAMISED ARENGUSUUNAD

Nasdaq OMX Tallinna börsi indeks tõusis 2019. aastal 8,6% ja jõudis detsembri lõpuks 1279,7 punktini.

Kaupemisaktiivsus Tallinna börsil kasvas. 2019. aastal tehti aktsiate ja võlakirjadega kokku 76 369 tehingut, mida on 18,73% rohkem kui aasta varem. Käive börsil samal ajal langes ja oli aasta lõpu seisuga 171 miljonit eurot, mida on 23% vähem kui eelmisel aastal. Käibe languse üheks põhjuseks oli kindlasti Olympic Entertainment Groupi börsilt lahkumine 2018. aastal.

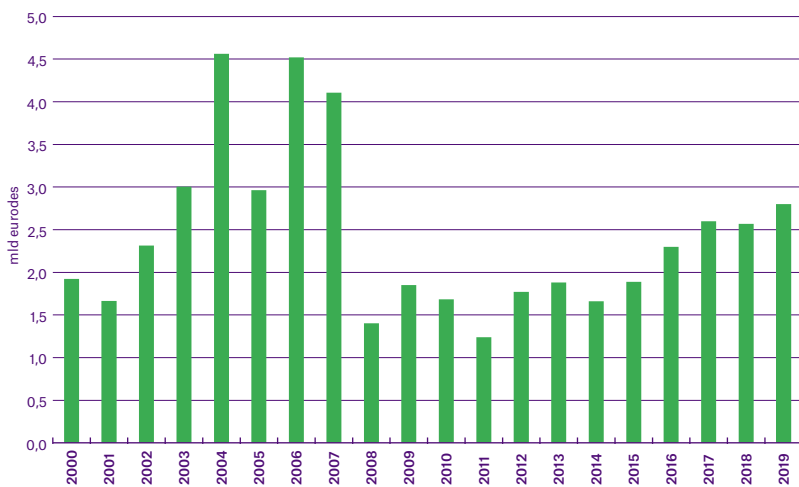
Tallinna börsi põhinimekirjas oli 2018. aasta lõpus noteeritud 17 ettevõtte aktsiad ning lisanimekirjas kahe ettevõtte omad. Võlakirjaturul oli noteeritud kaheksa korporatiivvõlakirja ning alternatiivturul First North kolm võlakirja. Lisaks oli noteeritud üks aktsia alternatiivturul First North ja üks börsil kaubeldav fond.

Kõige aktiivsemalt kaubeldi 2019. aastal Tallinna Kaubamaja Grupi aktsiatega, millele järgnesid Tallink Grupi ja Tallinna Sadama aktsiad.

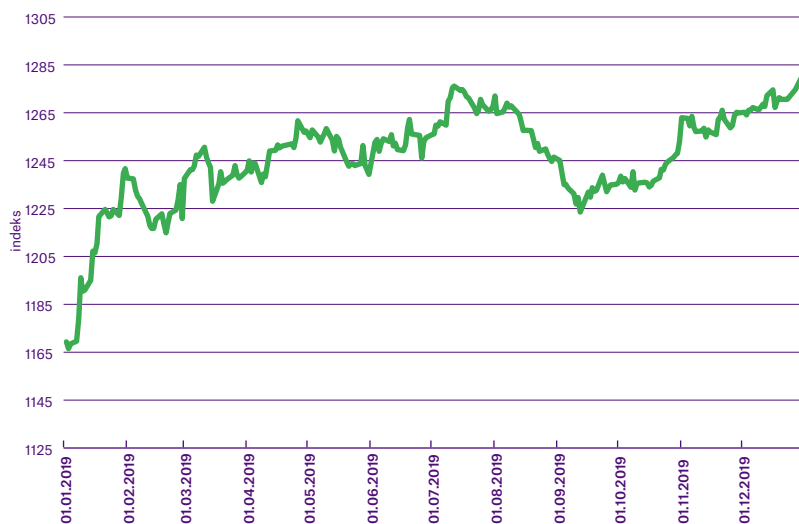
Põhinimekirjas tõusis 2019. aastal kõige rohkem LHV Grupi aktsia (27,45%) ja Tallinna Vee aktsia (21,88%). Hind langes aga kõige enam Baltika aktsial (-66,97%) ja PRFoodsi aktsial (-24,59%).

Tallinna börsi turukapitalisatsioon oli 2019. aasta lõpus 2,78 miljardit eurot (2018. aasta lõpus 2,57 miljardit eurot). Võrreldes 2018. aastaga tõusis seega turukapitalisatsioon 21 miljoni euro võrra. Turukapitalisatsiooni kasvu toetas peamiselt Coop Pank ASi aktsiate noteerimine detsembris.

2019. aasta lõpu seisuga oli Tallinna börsil 24 liiget.

TALLINNA BÖRSI TURUKAPITALISATSIOON 2000.–2019. AASTAL

OMXT INDEKS 2019. AASTAL

Tallinna börsil noteeritud aktsiad
põhinimekirjas

17
↑ 2018: 15
lisanimekirjas

2
2018: 2

Tallinna börsi käive

↓ **171 mln €**
2018: 221,9 mln €

Tallinna börsi turukapitalisatsioon

↑ **2,78 mln €**
2018: 2,57 mld €

